

Innovaatiotoiminta

Leena Paavilainen; Metsäntutkimuslaitos

Seppo Kangaspunta, Kauppa- ja teollisuusministeriö, Teknologiaosasto, Ennakointi- ja tutkimusryhmä

Ryhmä sai pohdittavakseen Innovaatiotoiminta-otsikon alle kerätyt muutoksen merkit. Kustakin merkistä (yht. 24 kpl) oli esitetty lyhyt otsikkomainen kuvaus. Lisäksi oli ns. pitkä kuvaus, joka sisälsi tyypillisesti 3-5 tarkentavaa luonnehdintaa ko. merkistä.

Ryhmän tehtävänä oli vastata seuraaviin kysymyksiin:

- Minkä muutoksen merkkien uskot vaikuttavan innovaatiotoiminnan muutokseen Suomessa?
- Mitä uusia mahdollisuuksia innovaatioiden kautta voi avautua metsiin perustuvalla elinkeinotoiminnalle Suomessa?

Aiemmassa työssä muutosten merkit oli luokiteltu neljään luokkaan arvioidun merkityksen ja toteutumisen todennäköisyyden perusteella. Ryhmä totesi, että puolet Innovaatiotoiminta-alueelle osuneista merkeistä (12 kpl) oli arvioitu kuuluvan luokkaan ”Korkea merkittävyys ja korkea hajonta (sisältää yleensä aiheet, jotka ovat nousemassa tietoisuuteen ja keskusteluun)”, neljännes (6 kpl) merkeistä oli tyyppiä ”Korkea merkittävyys ja alhainen hajonta (vahvat signaalit) ja kolme signaalia oli saanut luokituksen ”Matala merkittävyys ja alhainen hajonta”. Vain kolme signaalia oli luokiteltu ns. mahdolliseksi heikoksi signaaliksi (alhainen merkittävyys, korkea hajonta).

Ryhmän mielestä merkkien joukossa ei ollut mitään varsinaisesti uutta. Esimerkiksi ”vahvoina signaaleina” oli mainittu varsin tutun oloiset: bulkista laatuun; tarve keksiä radikaaleja innovaatioita kasvaa; tietä biomassaa- ja aurinkovetoiseen talousmalliin etsitään; mahdollisuuksia on paljon – yhteistä näkemystä vähän; puu ja metalli, puukuilu ja kemia; sekä käsityön, luomun ja lähituotannon merkitys kasvaa.

Myöskin aiheet, jotka ”ovat nousemassa tietoisuuteen ja keskusteluun” olivat pääsääntöisesti varsin tuttuja: logistiikan tehokkuusvaatimukset; Suomen (metsäsektorin) näivettyminen innovaatioiden ja yrittäjien puutteen vuoksi /tarve laajentaa innovatiivista yritystoimintaa; uudet, todella radikaalit tuotteet (vihreä kemia, energia); uudet innovaatiot tulevatkin muualta (esim. Kiinasta)?; muiden maiden investoinnit biotekniikkaan; markkina-arvo puun hiilidioksidin sitomiselle (esim. puurakentaminen, päästökauppa, puusta strateginen raaka-aine); uudet komposiitit; GMO kuidun tuotannossa; design (massakustomointi, brändäys, käyttäjälähtöisyys, käytettävyys); puu on luksusta; optiikan ja elektroniikan painaminen pakkauksiin tai paperille.

Heikoiksi signaaleiksi oli luokiteltu 1) ”Uudet rakennukset eri puolilla Suomea: Metla Joensuussa, Metsäliitto Espoossa, Sibelius-talo jne. Pohjois-Euroopassa puun merkitys kasvaa, mutta miten termiittialueilla? 2) Painettujen kirjojen kirjo on monipuolistunut: painettu kirja ei ole enää samanlainen, vaan se voi vaihdella paljonkin riippuen sen sisällöstä ja siitä, milloin ja missä kirjaa luetaan. Kaikille tuotteiden loppukäyttäjille löytyy kirja halutussa muodossa. Voi sekä lisätä että vähentää painettujen kirjojen menekkiä maittain ja vaikutta huomattavasti paperin kysyntään ja tuloihin. Mahdollistaa paljon uusia tuotekonsepteja. Ehkä myös ’kirja’ ja ’aikakauslehti’ lähestyvät toisiaan. 3) Betonitaloissa voisi käyttää myös kierrätysmuovia: Samoin kuin betonivalussa.

Ryhmän mielestä puurakentaminen on ollut viime vuosina paljon esillä. Suomessa asiaan on kuitenkin herätty varsin myöhään ja Euroopasta löytyykin maita, jotka ovat puurakentamisessa Suomea edellä. Kahta muuta heikkoa signaalia ryhmä ei pitänyt uskottavana tai merkittävänä Suomen kannalta.

Ryhmän mielestä siis Innovaatiotoiminta-otsikon alle kootut tulevaisuuden merkit ovat tai ovat olleet esillä innovaatiokeskustelussa, eikä selvityksessä löydetty mitään todella uutta ja järjestyttävää.

Signaalit ovat kuitenkin innovaatiotoiminnan kehittämisen kannalta merkittäviä asioita. Ne ovat merkkejä niistä alueista, joilla metsä tarjoaa uusia innovaatiomahdollisuuksista. Ryhmä ei kuitenkaan keskustellut siitä, mitä nämä innovaatiomahdollisuudet voisivat konkreettisesti olla.

Sen sijaan ryhmä keskusteli siitä, mitä pitäisi tehdä, jotta mahdollisuudet voitaisiin hyödyntää. Tässä mielessä ainakin seuraavat kolme asiaa tulisi ottaa huomioon:

- 1) Tarvitaan nykyistä monimuotoisempaa metsäalan innovaatiotoimintaa - toimintamuotoja, jotka mahdollistavat nykyistä useammanlaisen osaamisen yhdistämisen.
- 2) Metsäalaan liittyvän elinkeinotoiminnan monipuolistuminen ei onnistu metsäalan nykyisessä rakenteessa. Nykyisillä yrityksillä ei ole mahdollisuutta investoida uusiin alueisiin. Uudistuminen edellyttää uusien aineellisten resurssien lisäksi myös uudenlaisia henkisiä resursseja.
- 3) EU:lla ei ole metsäpolitiikkaa ainakaan samassa mielessä kuin esim. yhteistä maatalouspolitiikkaa. EU:n metsäpolitiikka voisi kuitenkin tarjota keinon Suomen metsäsektorin uudistamiseen, mikäli Suomi olisi aktiivinen tällaisen politiikan kehittämisessä.